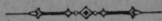

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 8.

V Ljubljani, 15. aprila 1877.

Tečaj XVII.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

6.

Mnogo se sedanji čas piše in govori o ženski emancipaciji. Ker ta predmet spada tudi v pedagogiko, hočem pregovoriti o njem par besed.

Vsak odrasel človek vé, da je razloček med moškimi in ženskimi spoloma, da mož ni ženska, in ženska ni mož, in da tudi biti ne more. Terdna in neprekoračljiva meja je med obema. In gotovo ne zastoj.

Ali nekteri ne vedó tega. Vsaj zdi se tako, kajti z emancipacijo ženskega spola hočejo dokazati nekaj čisto nasprotnega. Ženska naj ne bo več ženska, t. j. zvesta spremljevalka moža na poti skozi življenje, marljiva gospodinja in ljubeča mati; ona naj bo mož, t. j. naj opravlja ista dela kot on, naj ima tudi pravico povzdigniti se nad njega, če hoče in — more.

Pravijo, da so možje, ki mučijo svoje žene, barbari. Ali pa ni to veči barbarizem, ako se ženska sili, da se mora toliko učiti, da mora toliko znati, ko možki? Saj je znano, da pripadajo ženske slabemu spolu. Čemu jim nakladati toliko bremena?

Prijatelji emancipacije menijo, da je ona nekaj čisto naravnega. Ženska, pravijo, je človek kot mož; zakaj bi tedaj ne imela istih pravic kot on? — Res je. Ženska je človek kot mož; ali vendar mož ni. Njen namen je čisto drugi. Jaz ne vem, čemu bile sicer ženske zraven možkih; saj bi bilo potem naravneje, ako bi bili le možki ali le ženske na svetu.

Poglejmo, znabiti imajo ženske tako sijajno preteklost, da se jim v

sedajnosti dajó tolike prednosti. — Ne. — Ali se nahajajo med korifejami učenosti; ali se morejo ponašati s kako imenitno iznajdbo? — Zopet ne. — Celo šivalni stroj, ki je namenjen večidel za njihova dela, je iznašel mož.

Lehko bi se mi tu ugovarjalo, da niso imele do sedaj ženske nobene ali le malo priložnosti se izobraziti. Ali pogledjmo one, ki so imele mnogo priložnosti; ali so učinile te kaj zaslužnega?

Če ravno se nahajajo v mnogih literaturah ženske, ki so spisale marsikaj lepega, ne more to nikakor ovreči moje terditve. Te so že tisučkrat presežene od možkih in nikdar izgledne za nje; med tem ko so njim bili izgledi le možki.

Velikansk korak naprej, emancipacija! Ali kak vspeh ima ta korak? Le ta, da sme opravljati ženska isto službo kot možki, da sme toliko znati, toliko storiti kot on. In če ne zna in ne stori toliko kot on, se kmalu najde izgovor: mé, ženske pripadamo slabejemu spolu, i. t. d. Da, ženske dajó rade prednost možem v stvareh, ki so v resnici težavne. Sicer se jim pa rade postavljajo na stran.

Če se bo to tako nadaljevalo, bomo imeli v kratkem ženske sodnijske svetovalce, ženske odvetnike, ženske profesorje, celo ženske ministre. Potem bomo pa možki stopili v pokoj, ali k večemu bomo opravljali ista dela, kotere zdaj naše žene. Naposled si bodo ženske tudi nas izbirale za možé. No, ljubi možje, kaj hočete še več?

Pregovorimo pa tudi resno besedo o tem predmetu. Po moji misli je emancipacija velika zmota človeštva. „Vsakemu svoje.“ Dajmo tedaj ženski ono odgojo, kotera je za njo; odgojimo jo tako, da postane enkrat dobra gospodinja in dobra mati. Ako jo pa izobrazimo v tem, kar je potrebno znati možu, ne bomo jo naučili ničesa. Vsaka stvar na zemlji ima svoj namen, tako tudi ženska. Čemu hočemo tedaj napraviti iz nje moža?

Čujmo še, kaj Rousseau pravi o ženski odgoji.

„Ker je dokazano, da možki in ženska nimata enacega značaja, niti enacega temperamenta, sledi tedaj, da se tudi ne smeta enako odgojevati. Vsled maternih nagibov morata v soglasji med seboj delovati, ali ne oba eno in isto.“

Dalje:

„Verjemi mi, razumna mati, ne napravi iz svoje hčere terdnega moža, kot bi hotela s tem popravljati natoro, naredi iz nje verlo ženo, in prepričana bodi, da bode potem sebi in nam kaj veljala.“

Lehko bi ga citiral še dalje. Ali naj zadostuje to. Gospoda moja, tega vendar ne bote rekli, da Rousseau ni bil pameten človek. Zakaj ga tedaj ne ubogate? Jaz ne vem, bi ne poslušali besed pametnega človeka?

In če prijatelji emancipacije le nečejo odjenjati, in če se ves možki

svet vname za njo, bom se jim tudi jaz pridružil, ali le pod tem pogojem, da se jemljo ženske tudi v vojake, da se jim da namreč pravica, bojevati se proti vnanjim sovražnikom, in se pustiti od njih pobijati kot mi. Emancipacija ostane le polovičarsko delo, ako se ne podelé ženskim vse pravice, ktere imamo zdaj mi.

7.

Do sedaj smo pogledovali ravnanje ljudi bolj iz humorističnega stališča. Da pride kaj spremembe v naše pogovore, hočemo sedaj pre-mišljevati malo resneje. Začnimo tedaj!

Odgoja ima opraviti s človekom. Omenil sem že v nekem spisu, kaj je človek, omenil sem tudi razliko med njim in med živalimi.

Veliko lože pa izpoznava človek stvari, ki so okoli njega, kot pa samega sebe. On vidi tresko v očesu svojega bližnjega, bruna v svojem pa ne. Ako ravno vedó mnogi o sebi toliko pripovedovati, o drugih pa le malo ali nič, ne more to nikakor ovreči moje terditve. Taki ljudje so največ širokoustniki, ki si pridevljejo lastnosti, kterih nimajo in nikoli imeli niso. — Človek je že tak. On pozna tuja mesta, tuje gore in tuje vode; ali na domače se ne ozira, saj so domače in jim tedaj ni treba darovati tolike pazljivosti. Od tod tudi prihaja, da tako malo vemo o sebi. — Naše truplo obstoji iz istih tvarin, kot živalje. Zato se računi človek po telesu v živalstvo. Tako na pr. sloveči naravoslovec Liné pravi, da ne najde nobenega znaka, po katerem bi se ločilo človeško truplo od opičnega. Drugi naravoslovci menijo, da je človek naslednik opic. — Tako tudi nekteri ne pripoznavajo razločka med živaljo in človeško dušo. Filozof Herbart meni, da se perva zato ne more povzdigniti na višo stopinjo omike, ker živali manjka rok in govora. — In tako dalje. Koliko se je že pisalo o človeku; ali vendar nič stalnega ne vemo o njem. Človek ostane samemu sebi največa skrivnost. — On se imenuje „podoaba božja, krona stvarjenja“ i. t. d. Res, on je ustvarjen zato, da postane Bogu podobno bitje; ali kako malokteri se povzdigne na to stopinjo doveršenja. Koliko jih je pač, kteri presegajo mnoge živali. Ali smo že kedaj slišali, da umori žival svoje roditelje? Kolikokrat se pa najdejo taki ljudje! Ali smo že kedaj videli žival, ki je več jedla, kot ji je trebalo, da se je nasitila; ali umori kedaj žival drugo svoje enakosti? Ne, *) koliko je pa tacih ljudi!

Človekov namen je ljubezen. Ali jo pa izpolnuje vselej? On ima čutečo in mehko serce; ali kolikokrat mu okamni! On ima dar jezika, da oznanuje ž njim stvarnika in slavi njegovo veličastvo: ali kolikokrat ga ž njim zaničuje, celo taji! On ima krepko telo, zdrave roke in noge; ali kolikokrat jih omehkuži! On bi le rad zapovedoval, ali delala naj

*) Pač tudi: tič tiča; riba ribo. — Prim. Franklin itd. Vred.

bi za-nj cela natora; on bi rad dosegel sreče, ali ne trdil bi se najraje za njo nič; on bi rad kaj veljal, ali za svojo veljavo stori tako malo.

Daleč je zabredel človeški rod v dušnem in telesnem obziru. Kako nam imponirajo na slikah krepke postave naših prednikov, ne moremo si kaj, da se ne nasmejemo, ako prispodabljammo jim sedanje karikature, ki se tudi zovejo ljudjé. Naši predniki so živeli v gozdih med robotim lesom, in postali so tudi sami roboti; ali bili so vendar boljši ljudje, nego smo mi. Oni niso gledali narave skozi očala kot mi, niso je študirali iz slik; zato so jo pa videli in spoznavali natančneje, kot mi. Oni niso preiskovali, iz katerih tvarin je sestavljena ta ali ta stvar; oni so jo ogledovali kot izdelek bitja, ki je vse prav naredilo. Niso se tresli za svoje življenje kot se mi; vdali so se neskončnemu bitju, ki ga jim je dalo, in ki ga ima zopet pravico vzeti. Le polajšati so si hoteli bolečine s sredstvi, ktere jim je dalo vsemogočno bitje.

In kolikor slaběji je postajal človek, toliko bolj se je jel bati za svoje življenje. Ali tudi tako nespameten je postal, da je stavljaj svoje zdravje v nevarnost, saj je iznašel dosti sredstev, si je zopet podeliti.

Z nekakim zaničevanjem gledamo na one ljudi, ki so živeli v prejšnjih stoletjih. Stokrat in stokrat zasmehujemo njihova dejanja. Pomisliti pa moremo, da so bili oni ljudje bolji, nego smo mi. Oni so živeli v časih, ki so zahtevali od njih tako ravnanje, in oni so jim tudi zadovoljili. Mi pa zahtevamo od našega časa več, nego mu je mogoče zadoštiti. Čemú se posmehujemo onim ljudem? Ali niso bili naši pradedje; ali niso oni postavili temelja temu, na kar mi zidamo? Ako so se časi zmotili, kaj stori to; ali smo mi nezmotljivi? Kdo ve, kako bodo sodili o nas naši nasledniki? Ako jim moremo kaj očitati, nam je mogoče le to, da nas niso boljše odgojili.

Ali oni niso imeli toliko znanja o odgoji kot mi. Pa saj jim ga tudi ni trebalo. Ni se toliko terjalo od človeka kot zdaj. Ali pa mi, ki hočemo več vedeti, kaj bolje odgojamo svoje otroke? Ne, še mnogo slabėje.

Dokaj se je izpremenilo človeštvo. Njegova zgodovina se deli v tri veke: v stari, srednji in novi. V starem veku so nosili ljudje železna oblačila in so imeli tudi železno serce; v srednjem so imeli železna oblačila in mehko serce; v novim pa nosimo mehka oblačila, ali imamo železno serce.

Nehalo je gospodovati železo in fizična moč po svetu; na njegovo mesto je stopil duh človeški. Ali motimo se, ako menimo z duhom tako gospodariti kot z železom. Železo je snov, ki mora biti terda, kajti ako postane mehko, ni več za rabo. Ravno nasprotno je z duhom. Ne terdna in neomejena volja more zmagati rod človeški, ampak ljubezen. „Z lju-

beznijo boš zmagal svet“, poje slovenski pesnik. Lepe besede, ktere naj bi si zapisali v serce vsi oni, ki vladajo človeštvo.

Človek se imenuje krona stvarjenja. Med vsemi stvarmi bi moral on biti najpopolnejši. Ali poslabil se je, ne le v telesnem, ampak tudi v dušnem obziru. On ima neumerjočega duha, katerega pa tolikokrat zanemarja. Naj bi pač pomislil, da je njegov duh namenjen poverniti se k svojemu stvarniku in se združiti s čistimi duhovi. On ne skerbi, da bi ga tudi ohranil čistega, pogrezuje ga v blato razuzdanosti, in ga tako slabi. Oslabljeno je človeštvo, in ni mu več upati odrešenika, ki bi se daroval za njegove pregreške. Samo na se je navezano, samo naj se zboljša, samo naj se postavi na ono stopinjo, ktero ima zavzicati v stvarjenji.

V mladosti se da zravnati drevo; v mladosti se da dopolniti vsaka moč. Mladina je naše upanje. Skerbimo za njo, ne pokvarimo je. Odgojimo jo tako, da postane iz nje boljši zarod, nego je sedanji. Učimo jo spoznavati Boga, častiti starost in ljubiti bližnjega. Te tri nauke jim dajmo na pot skozi življenje.

Kar pa mi mladino učimo, tega moramo biti sami terdno prepričani, to moramo spolnjevati tudi sami. Ako pa bomo sami tako delali, kakor učimo mladino, zboljšali se bomo sami. Svet bo nehal biti solzna dolina, spremenil se bode v raj. Več ne bodemo tožili, da smo siromaki. Ljubezen rodi ljubezen. Ako jo bodemo skazovali bližnjim, povračali nam jo bodo tudi oni; in v zadovoljnost nam bodo pretakala leta. Vera v Boga bode napolnila naše serce z zaupanjem na njegovo dobrotljivost, s ktero nam bode on povernil v obilici našo ljubezen do bližnjih. (D. p.)

Dr. Jakob Zupan.

a) V „Illyr. Bl.“ l. 1831 št. 2 nahaja se pesem: Njega Blagorodju g. **Vocher Gustavu** c. k. Polkovniku Krajnskiga Polka Princ Hohenlohe-Langenburg, Prijatlu Iliršine. V spomin večne zahvale o novimu leti 1831 vesela Krajna:

Slovenšino ljubi,
Kdor kolikey pozná;
Evropa izgledov
Obilno podá.

Talján Apendini
Dalmaštvo učí,
Francoski De-Maitre
Šlavenit' velí,

Jel Gilford Britanec
Po Grecji trobit':
Brez Vindov besede
Ni Gerške isledit'!

Serbinstvo umelo
Nemškute užgat':
Aginico Gete
Hiti prestavljat'!

Ti tudi, glavica!
 Za Ilirstvo goriš!
 Z' očetovim glasam
 V dom šotor premniš!

Bič, trinog deželam
 Šurovi sabljak:
 Ljubiček narodov
 Mož, Tebi enak!

Pol leta v Iblani,
 Unameš Ti vse!
 Naproti prijatlu
 Polkovniku vre!

Lavdonovo srečo
 Da Tebi naj Bog!
 Varh Avstriji biti,
 Strah vojskam okrog!

V št. 3 pa je pesem: **Sentimer Florijanu, Ozdravniku, Krajncu iz Krajna, pokošenu od kolere 1830 na Ruskim, v Moskvi.**

(Kam Krajnic ne gré?)

Istina! ljudi pešico
 Mati Karnija ima;
 Vender najino zemljico
 Zemlja kroginkrog pozná.

Lima hvali Malnarčiča;
 Halersténija Kantón;
 Černe učí Sokotoriča,
 Baraga bo Vašington.

Sedemgrájani častijo
 Turijaka slavni rod:
 Rajgersfeldi še slovijo,
 Kjer Londón skril Temse brod.

Šel v deželo je Rosisko
 'Z Nakelga Gorénc Voglar;
 Najditi glavo Higisko
 Znade Peter, velik Car.

Katoličit Rosijake
 K Papežu, zastonj, gredé,
 'Z Rima obiskal rodjake,
 V Krajnu imovit umre.

V tega Krajna stermovini
 Sentimer se naš rodi;
 V zlatonosni medicini
 Van-Svitenija zmojstri.

'Z Duneja na Sejno ide
 Pofrancozeni Ilir,
 Z pol milijona tujih pride
 V Rosjo, svoje sreče vir.

Vidi v Moskvi Napoljona
 Cesaríjo pogoret!
 Sliši ujica Slavona,
 Veseli se, razumet'. —

Tako nekđaj veselilo
 Žiga Herberstenija;
 Brati letopise bilo
 Igra ušesu Ipavica.

Po Evropi oznanuje
 Moskvičov pretekli čas,
 Don, Kozake popisuje;
 Svetu glasi Krajnce nas.

V Moskvi Florijan ostane,
 Poroči se z Ruskinjo;
 Hčire dve sti njima dane,
 Pozabiti moč ne bo

Serčno brunniga očeta,
 Deda brunniga sinu;
 Živi, ti dušica sveta!
 V domovini pri Bogu!

V št. 4. nasvetuje neki V...K v sestavku: „Das Dorf Gottschach in Innerkrain“, naj se po talijanski in furlanski Gozza, kranjski Goča ali Góče, nikar ne piše po nemški Gotsche, marveč po staronemški pravi razlagi iz Gott (Gottes) in Ach (Wasser) t. j. Gottes-Wasser, Götterquelle — naj se vradno ukaže zopet pisanje Gottschach. — Koj se v št. 6 oglasi nato dr. Zupan v naslednjem popravku:

Gočah, ein ächtteutsches Wort!

„Von unserz krainischen Timavuz Einmündung in das Illyrische Meer, bis Odeffa am schwarzen, und Archangel am weißen Meere, und von

Nova zemlja durch Sibirien nach Amerika's Küsten hinüber bedeutet goša, goča, gusča, gosčava, gošava, und noch vielfacher gemodelt, etwas Dickes, z. B. Bodensaß, oder Dichtes, z. B. Gehölz, dergleichen bei dem obgenannten innerkrainischen Dorfe Gočah, oder Goče wirklich noch jetzt St. Daniel zu, besteht, und bei seiner Ansiedelung viel ausgedehnter gedacht werden muß. Vom dichten Gehölze heißt auch bei Eisnern in Oberkrain ein schönes Thal Dražgoše, v Dražgošah, draga, Thal; goša, Dickicht. Gočah ist handgreiflich so rein Slavisch, wie Bistrica, Hellbach; danica, Morgenstern; iskrica, Fünkchen, wie wohl alle diese Worte mit v voran mit ah sich schließen: v Bistricah, v danicah, v iskricach. Sollen etwa gar alle Dörfer in Krain, deren Namen sich im Krainisch-Deutschen auf ach endigen, Teutsche zu Gründern gehabt haben, wie dieß B . . . R. in Nr. 4 des dießjährigen illyrischen Blattes, ohne allen Erweis, zu behaupten sich getraute. B . . . R. würde wahrscheinlich sogar Hinah, das Wasserlose, dürre, Hine, Suhine, von suh, dürr, trocken vom teutschen Ach ableiten wollen, etwa so: hin ist das Wasser! Allein die Endsyllbe ah ist keine Stammsyllbe, sondern bezeichnet bloß die Antwort auf die Frage: wo? Nur die Unkunde des immer unentbehrlichen sich offenbarenden Slavismus macht aus Javorje Affriach, aus Selce Selzach, aus Mošne Möschnach, aus Gorje Görjach, aus Duple Duplach, aus Goricah Görtſchach, aus Cerkle Zerlach, aus Koče Kötſchach, aus Ravna Raunach, aus Goče Gotschach."

V št. 7 biva: **Mnogoletje** peto od Ilirskih Slovincov o trinošedeseti obletnici rojstva našiga svitliga **Cesarja Franca I.** — na pr. z dvema pervima in zadnjima kiticama:

Strašno zavihrelo	Boj drugim pustite!
Serdito morjé,	Nam poje Turín;
Do zvezd prigromelo,	Sardinje, blogrite!
Pogoltnene blè!	Zet Francov bo sin.
Narodi šumijo	Bog nukov sinove
Krog naših mejá,	Ti daj doživet'!
Oblaki temnijo	Cesarstva polkove
Svetilo nebá itd.	'Z viharja otet'!

V št. 10 je priobčil Zupan: „**Vorzug des Krainischen vor dem Russischen und Serbischen** von den Russen und Serben selbst anerkannt“ — s Herderjevim geslom: Eines Volkes Ruhm hängt grossentheils an seiner Muttersprache: sie ist der Landesehre Fuhrwerk; über sie muss man schärfer halten, für ihre Reinigkeit mehr eifern, als für der zartesten Braut Ehre — kar se po slovensko glasi takole:

Podpisanemu je ob času vélicege vladarskega zborá v Ljubljani l. 1821 P. L . . . , eden izmed najslavnejših kneževskih rodbin Ruskih, očital, da kranjščina je pokaženo slovansko narečje. V tako tanki reči, kakor Herder predej kaže, napaden, odgovorim sicer užaljenega serca, vendar z vso takemu napadniku spodobno spoštljivostjo: Dovolite mi, svetli knez!

namesti odgovora postaviti nekoliko vprašanj! Ktero slovansko narečje je najčistejše? Kaj ne, da ono v Cirilovi prestavi svetega pisma? Knez: Noben Rus o tém ne dvomi. Jaz: To narečje se med ljudstvom v nobeni deželi več ne govori. Vprašanje je tedaj: Ktero sedanje narečje slovansko mora pripoznavati se za najmanj pokaženo? Kaj ne, da tisto, ktero je slovanščini svetega pisma najbliže? Knez: To se razumé samo po sebi. Jaz: No kako se po rusko reče krava? Knez: Korova. Jaz: In kako po slovanščini sv. pisma? Knez: Krava. Jaz: Po kranjsko tudi krava. Jaz: Kako se po rusko pravi mleko? Knez: Moloko. Jaz: In po slovanščini svetopisemski? Knez: Mleko. Jaz: Po kranjsko tudi mléko. Jaz: Kako pa glava po rusovsko? Knez: Golova. Pa v svetopisemski slovanščini? Knez: Glava. Jaz: Po kranjski tudi glava. Tako je bilo s konjem, po cirilsko in kranjsko konj, po rusko lošad; s psom, po cirilsko in kranjsko pes, po rusko sobaka. Knez je spoznal, da je kranjščina (t. j. novoslovenščina) slovanščini sv. pisma (t. j. staroslovenščini) bliža mimo rusovščine, in se je udal.

Kakor rusovski knez spomladi 1821, tako je jeseni 1820 pravično sodbo izgovoril Dimitar Krestić, serbski arhimandrit Fruškagorskega samostana Krušedola v Sirmiji med Karlovc in Mitrovico méneč se neki večer z menoj, kedar sem potoval v Beligrad ali prav za prav v Zemun, ker že nisem več utegnil celó v Beligrad. Arhimandrit: Kako se po kranjski reče „die Brücke“? Jaz: Most. Arhimandrit: Ne čuprija, kakor po serbski? Ali pa razumé kranjski kmet besedo most? Jaz: Vsak, čuprija pa nihče. Arhimandrit: Kako se pravi „der Nachbar“ po kranjski? Jaz: Sosed. Arhimandrit: Kaj ne komšija, kakor po serbski? Pa vé tudi kranjski kmet, kaj je sosed? Jaz: Vsak, komšija pa nihče. Arhimandrit: O vi srečni Kranjci! Pri vas tedaj vsak kmet in vsaka kmetica vé, kar pri nas samo nekteri učeni vedó, kolikor namreč pri nas učeni biti morejo. — Tudi na Rusovskem pravijo slovanščini sv. pisma, ali — kar je eno — kranjščini (t. j. slovenščini) visoka slovanščina, učeni govor, vzvišana pisava.

Nate še kratkočasnico, ktera more vsakega vzobraženega tujca navdati s spoštovanjem do našega kranjskega jezika. Bilo je na Dunaju, kjer je ranjkemu Ricciju, pomožnemu ali malemu škofu Ljubljanskemu, slavni Italijan in cesarski dvorni pesnik Metastazio v neki imenitni družbi rekel. Čul sem tolikanj lepega o kranjskem jeziku, da bi rad slišal kako kranjsko pesem. Ricci mu zapoje neko Linhartovo. Metastazio posluša ves zamaknjen. Kedar Ricci izpoje, reče Metastazio: Noben glas vaše pesmice ni bil neprijeten mojim ušesom. Tako je Ricci sam pripovedoval meni, piše v „Illyr. Bl.“ l. 1831 S. t. j. dr. Zupan. (Gl. Novic. 1847 l. 5. 42; Jezičnik III, 16.)

Tako je ves vesel v št. 11 dal natisniti po francosko in po nemško:

„Des Prinzen de Ligne Urtheil über Slaven und Slavismus“ (v Suite des lettres et pensées du Maréchal Prince de Ligne, Vienne, chez Schrämbel, 1818, p. 153, 154), kateri gledé na jezikoslovje hvali greščino pa ilirščino, češ, ta je najstarejša, ker najširnejša, in graja napačno pisavo „de la langue illyrienne = esclavonne; c' est slavon, et non pas esclavon“, češ, slava je „gloire, Ruhm“, in ne sme se obračati na „l' esclavage, Sclaverei“. Kolika razlika, pravi naposled, in kako sem ponosen, da sem to pojasnil! — V št. 13 je tudi Zupan ves ponosen dal ponatisniti znano: „Herders Schilderung der Slavischen Völker in den Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit, aus Dobrowsky's Slavin. Prag 1808, bei Herrl. — V l. 13 pa preslavlja „O godu . . . Bar. **Jožefa Kamila Šmidburga**“ . . . vzlasti njegovo ljubezen do slovenščine — torej zopet bolj občne pomémbe — v pesmi naslednji:

Ljubi iskreno Te Drava,
Kjer si, ljubljeni Kamil!
Ljubi Blanca, ljubi Sava
Do Uskokovih stražil.

Človčani tako sprejeli,
Tvojo si ljubav dobé;
Tebe Jazonci veséli
Takiga cenit' umé.

Lepiga izgled vedenja
Starišam Šmidburga dom;
Naših mater glagolenja
Brambo Tvojo hvalil bom.

Kdor moj kremel zaničuje,
Dedov, sester glas roti:
Zlo mi dušo prestreluje;
Narod moj zatret' želi.

Smo gotovi se učiti
Od zmordrenih glav okrog;
Al' slovenšino zgubiti
Je nas, bo nas varval Bog.

Tujšin koliko minulo
Iz med Karnije mejá!
Bo človeštvo se rasulo
Prej, ko naša reč nehá.

Nukov nuki od Kamila
Nukam radi porekó:
Ljuba krajščina Mu bila;
O de več bi takih bló!

Pripravljavna pot v zemljepisje in zgodovino.

(Dalje.)

Odgoja omika.

Vsi narodi na zemlji, naj žive na merzlem severju ali pod pekočimi solnčnimi žarki, hodijo po koncu, roke in oči se obrnjene kvišku, vsi občudujejo lepoto stvarjenih reči in imajo nekak jezik, da si razodevajo svoje misli in želje. To dela omikan in neomikan, a omikan razume še več, pridobiva si znanosti in vednosti, on spoznava stvarnika iz njegovih del, svet mu je le začasno bivališče, prava očetnjava je unkraj groba po smerti telesa — ob kratkem, omikan človek nosi v svojem sercu viša čutila, viši up in pričakovanje. A treba, da se zmožnosti v to, um in pamet pri človeku razvijo; prizadevanje v ta namen je odgoja.

Odraščeni ljudje omikajo ali izobrazijo mlajše ljudi, otroke; po stariših postanejo otroci tudi ljudje, pametna bitja. Omika se podedova od roda do roda, in podedovana glavnica se pomnožuje z obresti — t. j. vsak poznejši svet je bogatejši v vednostih in znanostih. Ako so stariši prebrisani, njih otroci so tudi radi taki, a tudi nasprotno. Otroci so starišem podobni, ali so vsaj taki, kakor drugi odraščeni ljudje, med katerimi prebivajo. — Vendar je razlika na zemlji med odraščeniimi ljudmi tolika, kar se tiče izobraženosti in omike! — Po deželah, kjer sedaj stanujejo visoko omikani narodi, so včasih prebivali tudi ljudje na pol divji, a ti so se izobrazili, in svoje otroke izrejajo sedaj v izobražene ljudi. Ljudstva se omikajo tako, da 1. omiko sprejmo od ljudstev višej omikanih. Omika se seli od ljudi na ljudi, kakor prihaja od starih na mlade, tako prihaja od omikanih ljudstev na surova, ako se taka ljudstva niso že popolnoma spridila. Omika se je selila med narodi po kupčiji, po oznanovalcih sv. vere, in se še zdaj tako razširja. 2. Divja ljudstva se sama iz sebe omikajo. — A to se pa ne zgodi povsod in gre prav počasi naprej. — Kdo pa je prvega človeka omikal, kdo ga naučil govoriti, kdo mu zbudil pamet? — Na to človek ne more zadovoljno odgovoriti, misel pobija misel, ker vsak svoje terdi. Recimo pa raje kar naravnost: stvarnik, k je človeku vdihnil duha od svojega duha, je bil tudi prvi, ki je človeka podučil, čemu da je na svetu, postavil ga je v kraj, kjer je z lahka živel in se mu ni bilo posebno truditi za vsakdanje potrebe. A po izvirnem grehu je prišlo drugače, ljudje so se po zemlji razkropili, nekateri posamezni so beržkone pozneje popolnoma divjaki postali, ker so prišli v samotne, divje kraje, ker so vse svoje misli in hrepenenje obračali na to, kako se bodo preživili. A drugi, ki so prišli v boljše kraje, so napredovali, ako ne v spoznanji Boga, a vendar v umetnostih, na pol omikana ljudstva so se čedalje bolj omikovala. Najboljša učenica je bila potreba; sila, ta je naučila ljudi vsake verste umetnosti in iznajdeb, kar je kdo iznajdel to so drugi posnemali; daleč v omiki bi posamezen človek ne bil prišel, ali če ljudje med sebo občujejo, podučé drug drugega. Živalski ljudje postanejo človeška bitja, ako se 1. več njih skupaj združi, potem 2. veliko lože kaj iznajdejo. Da pa društvo obstane, da iznajdbe napredujejo, je treba 3. da več družin skupaj stopi, da se zedinijo v občine in deržave, da nad njimi vlada pravica in postava.

Ako pa tega ni, ne povzdignejo se ljudstva tako hitro do stanja, človeku vrednega, ostanejo le na pol ljudje. A to ni človekov namen na tem svetu. Človek si mora prizadevati v svojem življenji, da je čedalje bolj Bogu podoben, da je kerščansko-veren in nraven.

Družba omika.

Človeku ni dobro samemu biti. — Ljudje žive skupaj v družinah, in to je družinsko življenje. — Ako je več takih družin v deželi ne da-

leč vsaksebi, seznanijo se, kmalo vidijo da je dobro, ako žive v miru in složnosti. Slože se skupaj, da izpeljejo kaj vsem koristnega, drug potrebujejo drugega.

Kjer več družin skupaj prebiva v splošno pomoč in brambo, postane iz njih tako rekoč velika družina, občina, njih vse veže jednaki jezik, jednaki običaji. —

Težave in nevarnosti, katere napravlja narava ali zver človeku, je sčasoma z združeno močjo premagal. Rekam je vravnal pot, od sela do sela napravil pota, divje zveri je pokončal, ali ugnal v samoto, a ostal je še tretji in sicer najhujši neprijatelj človeški družbi in to so — strasti. — Močnejši je zatiral slaberega, mu jemal premoženje in imovino, tedaj so ljudje volili poglavarja, oblastnika, kateremu so izročevali varstvo osebe in imovine, starešine ljudstva so stopili skupaj in določili, kaj ima slehern storiti, kaj opustiti, da človeška družba ostane, da ljudje morejo mirno in varno živeti, ker pa je božja volja, da ljudje mirno in varno na svetu žive, in svoje moči obračajo sebi in drugim v dušni in telesni prid, in to ne more biti drugače, da so pokorni viši oblasti, tedaj pravimo vsa oblast pride od Boga. — Ako si je na tak način zbralo na tisoče družin, ki so si dajale postave, je nastalo narod, ljudstvo in država. —

Kakor berž pa veliko ljudi skupaj biva in občuje, se ljudje zbirajo, drug drugega podučje. Kar prvi ne vé, to vé drugi; od tega se uče zopet drugi; ta si to izmisli, uni uno, potem se to zve, drugi posnemajo, pa tudi boljšejejo iznajdbo, izkušnja uči. Tako je bilo z mnogimi iznajdbami. — Kamen je robot, ako se pa v reki kamenje vali, obrusi se kamen ob kamen in kamenje postane okroglo in gladko, ker se je obtolklo. Tako se obrusi ali obtolče tudi človek ob človeku. Prepirljivec se boji pravice, močni najde še močnejšega, tatu in roparja spravijo pod ključ, drugi se tako zmodrijo, ta pa ne more več škodovati, ker je zapadel postavi. — Tako tedaj družba človeka odgoja in omika, da iz živalskega človeka postane človek duševen in nraven. (Dalj prih.)

Dopisi in novice.

Pravila Cecilijinega društva v Ljubljani.

Ime in sedež.

§. 1. Osnuje se v Ljubljanski škofiji glasbino društvo pod varstvom sv. Cecilije. Imenuje se »Cecilijino društvo« in ima sedež svoj v Ljubljani.

Namen.

§. 2. Društvu namen je: povzdiga in pospešek katoliške cerkvene glasbe v smislu ter duhu sv. cerkve, na podlagi cerkvenih določb in ukazov. Skerb svojo obrača: a) na gregorijansko koralno petje, b) na figuralno mnogoglasno

petje starejše in novejše dobe, c) na cerkveno orglanje, d) na cerkveno petje v domačem jeziku, e) na instrumentalno godbo, kjer je, in kolikor ne nasprotuje cerkvenemu duku.

Posredki.

§. 3. Posredki k dosegu tega namena: a) priporočanje, naznanovanje, razširjanje v cerkvenem duhu zloženih kompozicij in podučnih muzikaličnih in liturgičnih spisov; b) ustanovitev orglarske in pevske šole; c) društveni zbori z razgovori soudov in s predstavami cerkvenih skladab k pospeševanju društvenih namenov.

Udje.

§. 4. Ud društva je lahko vsakdo, ki a) po razmerju svojih moči in poredkov deluje za društvene namene, in ki b) plača vsako leto 1 gl. a. velj. kot letni donesek. Kedor verh tega vplača saj 10 gl., je ustanovitelj društva.

Pravice.

§. 5. Vsak ud ima a) pravico do društvenih daril, b) pravico, biti pričujoč pri očitnih govorih in predstavah veršečih se pri zborih: nadalje pravico, udeleževati se, staviti predloge, naznanjati svoje misli ter glasovati pri društvenih zborih, c) aktivno in pasivno volilno pravico pri društvenih zborih.

Izstop in izključenje.

§. 6. Izstop iz društva je prost po poprejšnji oglasitvi pri predstojništvu. Izključiti kakega uda zamore predstojništvo, ako on opoвера društvene namene.

Vodstvo društva.

A. Zavetnik.

§. 7. Zavetnik društva je tačasni prevzvišeni knez in škof Ljubljanski.

§. 8. Pravice zavetnikove: a) On poterdi volitev društvenega predsednika; b) prejema od tega vsakoletno sporočilo o društvenem delovanju; c) zamore vsak čas pregledati zapisnike društvene; d) njemu se ima predložiti v poterjenje vsaka sprememba društvenih pravil.

B. Predstojništvo.

§. 9. Predstojništvo društva je odbor udov: a) Predsednik, b) tajnik, ki zastopa predsednika, ako je ta zaderžan; c) glasbeni vodja; d) blagajnik, in e) 5 drugih udov. Predsedništvo se pri glavnih zborih z relativno večino glasov na tri leta izvoli.

§. 10. Predsednik vodi in zastopa društvo na zunaj; vreduje in razdeluje v porazumnosti s tajnikom in glasbenim vodjem tekoča društvena opravila; sklicuje odbor in glavne zборе ter naredi zanje načert.

§. 11. Tajnik oskerbuje dopisovanje in društvene knjige ter sprejema oglaševanja udov k pristopu k društvu. *)

§. 12. Glasbeni vodja ima v roki vodstvo in oskerbovanje muzikalično — tehničnega dela.

§. 13. Blagajnik sprejema in shranuje pritekajoče doneske in predloži skupnemu odboru in glavnemu zboru, kolikorokrat se snideta, račun o prejemkih in izlogih.

Društveni zbori.

§. 14. Odbor se po potrebi, glavni zbor pa saj na vsaka 3 leta ima sklicati po predsedniku z naznanili danimi o pravem času. — Glavni zbor je brez

*) Zač. predsednik je prošt. dr. Anton Jarec, a zač. tajnik prefekt v Alojznicí g. J. Gnezda, ki sprejema nove ude.

ozira na število pričujočih udov sklepati zmožen. Tako v odboru, kakor pri skupnih zborih je k veljavnemu sklepanju absolutna, pri volitvah pa relativna večina navzočih potrebna.

§. 15. Predmet glavnega zbora: 1. Volitev predstojništva z oddajanjem listov od strani pričujočih udov. 2. Sprejetje pravilnega ter računskega sporočila. 3. Sklep o spremenu pravil po predlogu predstojništva. 4. Sklep o razpuščenju društva po predlogu predstojništva in v tem slučaju (primerljeju) obrnitev premoženja v namene katoliške cerkvene glasbe. 5. Govori o cerkveni glasbi. 6. Glasbene predstave.

§. 16. Glasbene predstave se zamorejo napravljati tudi razun glavnih zborov bodi-si v Ljubljani, ali na kakem drugem kraju v škofiji.

§. 17. Razpore, ki bi izhajali iz društvenih razmer, poravnava odbor. Pritožba zoper to pak se ima predložiti le sklepnemu zboru, ki v tem konečno določuje.

Naredbe ter (razglašanja) naznanila.

§. 18. Naprave in naznanila vseh sklepanj oskerbujeta predsednik in tajnik društveni.

— *Iz seje c. k. dež. šol. sveta v Ljubljani dné 8. marcija t. l.* Predseduje c. k. dež. predsednik in navsočnih je 8 članov. — Ko so bile prebrane razrešene vloge prestopili so na dnevni red. — Župnija je prosila, da bi se ure odločene na teden sa ponavljavno podučevanje dekličev skrajšale, temu se ni priterdilo. — Tistih 8000 gl., ki jih je ministerstvo dalo za državne štipendije na učiteljskih, se je razdelilo med 60 gojencev na učiteljskih v treh tečajih, in med 11 gojencev na pripravljavnih tečajih. — Prošnja apotekarja, da bi smel napraviti izpit iz naravoznanske stroke za meščanske šole, se je predložila slav. ministerstvu. — Da sta bila dva namestna učitelja (suplenta) poklicana na tukajšne srednje šole, se je odobrilo in namestnina je bila njima odkazana. — Razrešene so bile prošnje učencev na srednjih šolah za oprosteno o šolnini. — Prošnje vdov ljudskih učiteljev in ljudskega učitelja za milostni dar so se napotile deželnemu odboru. — Imenovanje Jožefa Levičnika za definitivnega učitelja v Železnikih in župnijskega administratorja Ljudevita Vodopivca za učitelja v Hotedersici, se je odobrilo. — Kranjskem občernijskemu društvu se je izreklo priznanje za vsakoletni poboljšek, ljudskemu učiteljem v Bohinjski Bistrici, v Srednji vasi in Koroški Beli. — Razrešene so bile pritožbe in prošnje za zljajšanje kazni, kar se tiče šolskih zamud pri otrocih dolžnih v šolo hoditi. — Nagrade in pripomoč v denarju se je privolila.

— *Dné 22. marcija t. l.* Ko so bile prebrane razrešene vloge, so prestopili na dnevni red. — Natečaj za spraznjena učiteljska mesta na tukajšnih gimnazijah in realnih gimnazijah se ima razpisati. — Zasebnemu učencu se je dovolilo podvreči se zrelostnemu izpitu. — Učenika verzakona na tukajšnji srednji šoli so stalno umestili z naslovom »profesor«. — Razrešile so se prošnje za oproščenje šolnine učencem, ki so predložila ravnateljstva gimnazij v Rudolfovem, v Kranji in višje realke v Ljubljani. — Poldneven poduk se je dovolil na dvorazredni šoli v Studencu (na Igu) in v I. razredu 3razr. ljudske šole v Leskovcu. — Pomožni učiteljici se je pustila Leopold Philippova šolska ustanova za tekoče šolsko leto. — V II. in III. razredu ljudske šole v Sent-Jerneju se podučevanje v nemškem jeziku vpelje kot neobligatni predmet. — Odobrilo se je, da se je za tukaj izključil gojenec na pripravljavnici c. k. m. učiteljska. — Šolnine ste bili oproščeni dve učenki na vadnici. — Razreševale so se prošnje za nagrado in denarno pripomoč. —

— *Iz kranjskega dež. odbora.* Seja 17. marca. Sklepom dotičnih šol. občin je deželni odbor priterdil, da se trirazrednici v Ratečah in v Kerškem na štirirazrednici razširite. Tretjemu učitelju v Ratečah se odloči plača 400 gl.; učitelju za 4. razred v Kerškem pa 450 gl. Učiteljema v Ternji in v Gorjah se poviša plača od 400 na 450 gl.

— *Iz seje družbe kmetijske 25. marcija,* v kateri sta pod predstvom barona Wurzbacha, ker so se obravnavale državne podpore, tudi bila pričujoča deželni glavar vitez Kaltenegger in c. k. dež. vlade zastopnik pl. Fladung, naznanjamo sledeče:

Tajnik dr. Bleiweis pred vsem poroča, da je sl. ministerstvo kmetijstva računске sklepe o podporah za podkovsko in živinozdravniško šolo, za vodnjake, za sadjerejo, govedorejo in ovčjerejo in pa čebelarstvo za l. 1876. popolnoma odobrilo, ter predlaga, da se to na znanje vzame, g. blagajniku Brusu pa zahvala izreče za tako korektno računovodstvo; — odbor soglasno priterdi predlogu. — Dr. Poklukar poroča o dopisu, s katerim sl. ministerstvo izročuje 500 gl. podpore podkovski in živinozdravniški šoli in zaobeta še 100 do 200 gl. za učne pripomočke tej šoli, — 400 do 600 gold. za popotne kmetijske nauke, in da je sl. ministerstvu volja dati tudi podpore za nadaljevalni nauk v kmetijstvu na ljudskih šolah. Po obširni razpravi o navedenih 3 zadevah se je soglasno sklenilo: — a) podporo za živinozdravniško šolo obterniti tako, kakor lani, — b) zaradi popotnega nauka v kmetijstvu povprašati prof. Povšeta, ali ne bi hotel tudi letos prevzeti mandata popotnega učitelja, — c) prositi sl. minist. kmetijstva 2000 gl. podpore deloma za remuneracije takim učiteljem na ljudskih šolah, ki so sposobni za predavanje kmetijskih naukov, ali kjer bi takih učiteljev še zdaj ne bilo, v kmetijstvu izvedenim duhovnikom ali pa drugim strokovnjakom, deloma pa za nakup učnih pripomočkov tem šolam; izbiranje takih učiteljev in določitev remuneracij naj bi sl. ministerstvo izročilo c. kr. deželnemu šolskemu svetu vzajemno z zastopniki deželnega odbora in pa odbora družbe kmetijske. »Nov.«

— *Iz seje mestnega odbora 5. t. m.* — Sr. svet, g. dr. Supan poroča, da hoče gna. Marija Fröhlich podučevati na Mahu vsak četrtek popoldne v ženskih ročnih dolih brezplačno, ako srenja dovoli 30 gl. za vožnjo, a 20 gl. za prve priprave. — Sprejeto.

— *Iz štajerske kmetijske družbe.* Deželni šolski nadzornik, gosp. A. Rožek je izdelal načert za kmetijske nadaljevalne šole, ki se je izročil trem udom v pregled (v odborovi seji 5. febr.). — Pri obnem zboru 6. in 7. febr. sta dobila pohvalne diplome gg. učitelja Kovačič in Žinko v Središči, g. nadučitelj Marko v Veliki Moti pa darila od 15 gl. v srebru.

Iz zapadnega Slovenskega. Učiteljski kandidati v Kopru. V posameznih razredih slovanskega učiteljišča v Kopru je po toliko-le Slovencev in Hervatov.:

I. razred ima	30	Slovencev	in	8	Hervatov.
II.	»	»	18	»	» 3 »
III.	»	»	6	»	» 0 »
IV.	»	»	9	»	» 0 »

Razvidno je, da broj naših bodočih sodelovalcev na polju narodne prosvete v Primorju v obče od leta do leta raste, kar nas toliko višje veseli, da so na tem učiteljišču zmožni profesorji za predavanje, in kakor nam se javi, da so slovenski in hervatski učiteljski kandidati na tem učiteljišču pravi slovanski

bratje, ter složni sodrugovi jeden poleg družega. Vse to čini povoljnějša omika, dočim pa smo se ono leto, ko je bilo še v Gorici učiteljišče, pisano gledali sami Slovenci celo: Goričani in Kranjci, kajti Goričan se je bal, da mu Kranjec pri deržavnih štípendijah kaj ne škodi. Isto tako se je Goričanu zdel nevaren konkurent pri kompetencah učiteljskih mest na Goriškem. To se zna, da vse to je bil prazen strah, kar je pa ipak škodilo solidarnosti kandidatom taiste narodnosti.

Da se pa Slovenci mnogo brigajo za vzajemnost na slovstvenem polju jugoslovanskega narečja, to nam dokazuje razvid pohajanja nezapovedanega predmeta, hervatskega narečja:

I. tečaj nezap. hervatskega narečja ima 34 Slovencev.

II. » » » » » 10 »

Tudi Hervati bi se radi udeleževali nezapovedanega predmeta slovenščine, toda ta se neobligatno ne predava.

Simpatija Italijanov do slovanščine se vidi jako malena, kajti v I. hervatskem tečaju nije nijeden Italijan, v II. tečaju pa samo 4, dočim pa hojeva k neoblig. predmetu, italijanščini v I. tečaj 32 Slovencev in 4 Hervati, v II. tečaj pa 15 Slovencev in 4 Hervati. In dasiravno bode več izmej italijanskih učiteljskih kandidatov slovansko deco poučevalo, nego li jih se uči našega lepěga narečja, ipak jim manjka poštene volje za to, česar se pa nam Slovencom ne može očitati. »Uč.«

— Število šolskih otrok v Ljubljani l. 1876/7. Dečkov je bilo 1314. — Od teh jih je hodilo v I. mestno šolo 310, v II. 494; v vadnico 128; v realko 94; v gimnazijo 103; v evangeljsko šolo 44; v Zollerndorfov zavod 5; v varovalnico 6; v Waldher. zavod 31; v kupčijsko šolo 1; v rokod. šolo 4; v rokod. pripravnico 21; v Huth. zavod 4; k sv. Petru 1; na Mah 31; v šolo pri predilnici 2; v Rehn. zavod 2; v Ekl. zavod 3; v unanje šole 11; doma jih je bilo poučevanih 8; bolnih je bilo 7; nezrelih 4. — Skupaj tedaj 1314, mimo l. 1875/6 — 1372 — tedaj 58 manj. — Deklic je bilo 1206. — Od teh jih je hodilo na vadnico 102; v mestne šole 266; k nunam 599; v Zollerndorf. zavod 13; v Rehnov 24; v Huthov 39; v varovalnico 26; v evangeljsko šolo 27; v predilnično šolo 8; v Ekl. zavod 1; na Mah 30; v unanje šole 13; doma so jih poučevali 39; bolnih je bilo 14; negodnih 5. Skupaj tedaj 1206 mimo l. 1875/6 — 1232, tedaj jih je 26 manj. —

— V evangeljsko šolo v Ljubljani je l. 1876. hodilo 95 otrok (57 dečkov in 38 deklic); 23 njih je evangeljske vere, 3 so judje, drugi so katoličanje. Letos poučuje katoličanje v verouku vikarij gosp. Rozmana, a prejšnja leta so imeli za verouk pri katoliških svetnega učitelja. —

— Na Francoskem je postavil minister kmetijstva in gospodarstva po vsi deželi pri potih, kraj gojzdov, na sprehajališčih table, na katerih je brati: Jež je miši, polže, kebrove ogerce, sploh živali, ki so kmetijstvu mnogoverstno v škodo. Ne pobijajte ježa! Krastača pokonča vsako uro 20—30 zaželk. Ne pobijajte krastače! Kert žre neprestano ogerce, bramorje, bube, zaželke vsake verste; v njegovem želodcu še niso nikdar najdlji rastlinske izjedi; več koristi, kakor škoduje. Ne pokončajte kerta! Hrošč in ogerc (beli červ) sta največa sovražnika kmetijstvu. Hrošč leže 60—100 jajec, iz teh se naredo najprej ogerci, potem pa keabri. Pokončajte kebra! — Tiči: Zaželke naredo v vsakem okraji škode na milijone frankov. Le tiči jih morejo zmagovati, ker so veliki požeruhi merčesu in tedaj kmetu dobri pomagaci. Otroci, ne razdirajte tičem gnezdov!

— *Gojitelji, varujte otroke pred strupom!* Pred kakšnim? Otroci radi barvajo in stariši jim kupijo tružico z vodenimi barvami. — Več barv ima mišice v sebi. Ako otroci z barvami napojen čopič v usta vtikujejo, ali perste oblizujejo, otvore se sami sebe, ker ta strup je že nevaren, ako ga tudi le nekaj pride v telo. Isto tako škodljiv je pisan papir, posebno svitlo zelen. V tak papir radi zavijajo sladčice, kako lahko se sladčica zmoči, ali barvina na papirju ostane. Kaj tedaj storiti? Svarimo otroke, ki rabijo vodene barve, da naj jih ne slinijo z ustnami, da čopič ne vtikujejo v usta, ali umazanih perstov ne oblizujejo. Kar se tiče sladčič, ki so zavite v zelen papir je najbolje, da se ne kupujejo otrokom. Ko bi to povsod obveljalo, bi prodajalci nehali devati svoje jestvine v take zavitke. Kako je ta razvada škodljiva, se ne more nikdar dosti zaterditi.

— Iz dež. šol. sveta tirolskega je poklical nadškof Eder iz Solnograda dekana Majerja, ki je bil poprej vanj poslan. Tirolci tedaj še niso izdelali nove šolske postave.

— Gosp. Matija Vrečko, deželni nadzornik za realistične predmetu pride na Avstrijsko; namesto njega pride g. Adam, dež. nadzornik na Zgor. Avstrijskem.

— Okrajni šolski svet za Ljubljano je volil v stalno komisijo za zdravstvo po tukajšnjih šolah g. g.: mestnega fizika dr. Viljelma Kovača, prvomestnika kraj. šol. sveta ravnatelja Mahra in mest. nadzornika prof. pl. Gariboldija.

— *Grof Auerspergov dijaški zavod.* — V svoji oporoki dné 24. januarija 1876 je vstanovil ranjki grof Anton Auersperg — Anastazij Grün — dijaški zavod 30.000 gl., kar so mu bila nesla njegova literarna dela, v zemljiščinih odveznicah. Dve teh vstanov dobivajo mladenči iz Kranjskega, in gledati se ima na potomce njegovih nekdanjih podložnikov na Kranjskem, dve pa dijaki iz Štajerskega, posebno iz Gradca. Te vstanove niso odločene kaki posebni učilnici, niti kaki posebni učni stroki. Ko bi kaj kapitala prirastlo, naj se zopet narede vstanove in sicer tako, da se leta 1878 morejo podeliti 4 vstanove po 360 gl. —

— *Pravico javnosti* je dobila šola pri steklarni v Kočevji. (Ministerski odlok 2. marcija t. l.)

— **Udje vdovskega društva vabimo na vplačevanju letnine za 1877. leto. Konec tega mesca je poslednji obrok.**

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na 4razredni ljudski šol v Škofjiloki ste spraznjeni dve učiteljski službi, in sicer ena z 500 gl. in druga s 400 gl. l. plače. Prošnie do 20. maja 1877 pri krajnem šolskem svetu v Škofjiloki.

C. k. okrajni šolski svet v Kranji 2. aprila 1877.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Jože Zupančič, učiteljski kandidat za gimnazije je namestni učitelj na c. k. mož. učiteljšču. — V Zagorji je definitivni nadučitelj postal g. France Gross, stalno umeščeni so tudi g. g.: France Dular v Dvoru pri Žužemberku, France Veber v Selcah, Matevž Mrak na Dovjem, in Jože Kavšek v Vinici.